

כבוד את אביך ואת אמך (ב' י"ב)

אבל על גידול הבנים וכלכלתם לא נצטוו האבות (ורק בחז"ל נמצאו חיובי האב לבנו כמו ללמדו תורה ואומנות ועוד — קדושין כ"ט וסוכה מ"ב). ואמנם זה הוא בתורת תורה לאב הרוצה בתקנת בנו מראים לו הדרך המתוקן. וצ"ל בטעם מניעת הצוי משום דכן הוא בטבע שיכלכל האב את בנו, והטבע אינו דורש צוי. ועל זה היוצא מן הכלל ואינו רוצה לפרנס את בנו הקטנים אמרו, כי נמשל לנחש והוא אכזרי יותר מן האורב הידוע באכזריותו (כתובות מ"ט ב').

ואעפ"י דלפי זה הי' צריך להיות היחס מבנים לאבות גם כן טבעי, זה לעומת זה, וכמים הפנים לפנים (משלי כ"ז י"ט), אך היחס בזה הוא רק כללי, ובפרטיו אינו מכוון ממש.

כי בעוד שאתבת הבנים לאבות היא במדה, בקצבה ובחשבון, ואם ימצאו רגשי אהבה זולת ההורים אותנים כולה בהם, וכמש"כ על כן יעזב איש וגו'. הנה כנגד זה אהבת הורים לבנים תגיע עד קצה החיים ועד מסירת נפש, לא ייעפו ולא ייגעו, לא ידעו כל חשבון וכל גבול באהבתם. וגם בתלמוד רמזו לזה, ואמרו, רחמי האב על הבן ורחמי הבן... על הבן (סוטה מ"ט א'), ובב"ב (פ' א') אימא אברתא מיצטויתא (מתדבקת), ברתא אימא לא מיצטויתא, ושם (קל"ו ב') אבא לגבי ברא אחולי אחיל, ועוד שם (קע"ד ב') אבא לגבי ברי' משעבד נפשי', ובסנהדרין (ע"ב ב') לענין בא במחתרת, כאן באב על הבן, כאן בבן על האב, שאין רחמנותם שוה, ושם (ס"ג ב') כאדם שיש לו געגועים על בנו. וכנגד זה מצינו בבת שהיתה רדופה לילך לבית אביה להגיד שבחה בבית המיה (כתובות ע"א ב'), ולא אמרו שהיתה רדופה לילך לראות בשלום אביה. ושם (ע"ט א') לא שביק אינש נפשי' ויהיב לאחרינא, אבל לברתי יהיב, ועוד מאמרים ממין זה.

ואפשר לומר בטעם התנגדות היחוסים האלה, מאבות לבנים ומבנים לאבות, עפ"י מש"כ רמב"ן בפ' בראשית (ב' כ"ד) דכל רגשי הטבע שקוננו בלב אדם הראשון נוטעו ממנו במין האדם עד העולם, וכמו כל בע"ח מנחיליו טבעם למיניהם לדורות עולם.

ולכן רגשי אהבה לבנים יכל הוא, אדה"ר, להנחיל עפ"י טבע שלו, אבל רגשי בנים לאבות לא הי' יכול להנחיל, מפני היותו חסר כל רגש זה, אחרי שלא הי' ילוד אשה, ונברא רק מאדמה, ולכן נשאר הרגש מבנים לאבות חסר מקור ויסוד טבעי, ובא רק עפ"י ישרת לב ומוסר הנפש, ומדות אלה באים על הרוב במדה ובמשקל ובחשבון, וקלות הנה לעוף ולהתאבד מפני איזה רוח ומקרה, כנודע.